

Люксембург, 13 октомври 2026 г.
(OR. en)

14370/26

AG 164
POLGEN 229
FREMP 322
JAI 1296
DISINFO 80
HYBRID 119
AUDIO 123
EDUC 407

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
Относно:	Заклучения на Съвета относно приобщаващото демократично участие и устойчивостта на обществото и общностите

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета относно приобщаващото демократично участие и устойчивостта на обществото и общностите, одобрени от Съвета (Общи въпроси) на 13 октомври 2026 г.

**ЗАКЛЮЧЕНИЯ НА СЪВЕТА ОТНОСНО ПРИОБЩАВАЩОТО ДЕМОКРАТИЧНО
УЧАСТИЕ И УСТОЙЧИВОСТТА НА ОБЩЕСТВОТО И ОБЩНОСТИТЕ**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ПРИПОМНЯ член 2 от Договора за Европейския съюз, който гласи, че Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства; тези ценности са общи за държавите членки в общество, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете;

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД Хартата на основните права на Европейския съюз и по-специално членове 1, 10, 11, 12, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 39, 40 и 44 от нея;

Като ПОДЧЕРТАВА, че демократичните общества се поддържат чрез активно гражданско участие и ангажираност на гражданите и при зачитане и защита на основните права;

Като ПОДЧЕРТАВА, че демокрацията може да процъфтява само със свободата на изразяване на мнение и свободата на информация;

Като ПОДЧЕРТАВА решаващата роля на свободата и плурализма на медиите за приноса към добре функциониращите демокрации и КАТО ИЗТЪКВА, че тъй като принципите на правовата държава и демокрацията са взаимно подсилващи се ценности, от съществено значение е държавите членки да се придържат стриктно към строги стандарти в областта на принципите на правовата държава;

Като ПРИПОМНЯ заключенията на Европейския съвет от 18 декември 2025 г.¹ и 19 март 2026 г.², в които се подчертава, че е важно да се укрепи демократичната устойчивост на Европа и се подчертава необходимостта от задълбочаване на гражданската ангажираност;

¹ EUCO 24/25, 18 декември 2025 г., вж. т. 8 *Борба с дезинформацията и с чуждестранното манипулиране на информация и вмешателство*.

² EUCO 1/26, 19 март 2026 г., вж. т. 58 *Укрепване на демократичната устойчивост на Европа*.

КАТО ПРИПОМНЯ заключенията си относно приноса на образованието и обучението за укрепването на общите европейски ценности и демократичното гражданство³; относно демократичната устойчивост: защита на изборните процеси от външно вмешателство⁴; относно ролята на гражданското пространство за защитата и утвърждаването на основните права в ЕС⁵; относно стратегическата роля на културата, културното наследство и аудио-визуалните произведения за отстояване на европейските ценности и демократичната устойчивост⁶; и относно укрепването и защитата на свободния, открит и информиран демократичен дебат⁷.

КАТО ПРИПОМНЯ Препоръка (ЕС) 2023/2836 на Комисията от 12 декември 2023 г. относно насърчаване на ангажираността и ефективното участие на гражданите и организациите на гражданското общество в процесите на създаване на обществени политики;

КАТО ПРИВЕТСТВА съвместното съобщение на Комисията и върховния представител относно европейския щит за демокрацията⁸ и съобщението на Комисията относно Стратегията на ЕС за гражданското общество⁹.

КАТО ПРИВЕТСТВА създаването на Европейския център за демократична устойчивост през февруари 2026 г.;

КАТО ОТБЕЛЯЗВА, че настоящите заключения се основават на работата на полското председателство за укрепване на демократичната устойчивост на ЕС, на датското председателство относно достъпа до надеждни новини като част от европейския щит за демокрацията и на структурираното обсъждане за последващите действия във връзка с европейския щит за демокрацията, проведено по време на кипърското председателство¹⁰.

КАТО ОТБЕЛЯЗВА също доклада относно констатациите и препоръките на специалната комисия относно европейския щит за демокрацията към Европейския парламент, P10_TA (2026) 0286;

³ 15738/23.

⁴ 10119/24.

⁵ 7388/23.

⁶ 15814/25.

⁷ 10533/24.

⁸ JOIN(2025) 791 final

⁹ COM(2025) 790 final

¹⁰ 9605/26 (доклад на председателството)

КАТО ПРИПОМНЯ, че настоящите заключения не засягат текущите преговори по следващата многогодишна финансова рамка,

1. ПОДЧЕРТАВА, че демокрацията, свободата и равенството, както и принципите на правовата държава се подсилват взаимно и че зачитането на тези ценности е споделена отговорност на институциите на Съюза и държавите членки.
2. ПРИЗНАВА приноса на широката гражданска ангажираност за демократичния живот и социалното сближаване. ПОДЧЕРТАВА, че демокрацията изисква активно и приобщаващо участие на гражданите и зачитане на общите ценности. ПРИПОМНЯ важната роля на ефективното право на петиция за засилване на политическото участие на гражданите.
3. ПРИЗНАВА, че доверието в публичните институции, в почтеността на демократичните процеси и в информационното пространство се подсилват взаимно и са основи на демократичната и обществената устойчивост; и ОТЧИТА, че настоящият променящ се геополитически контекст поставя на изпитание нашите демокрации, което може да задълбочи радикализацията и да намали доверието в институциите и изборите.
4. Във връзка с това ПОДЧЕРТАВА, че цифровото изключване, наред с предизвикателствата, породени от „новинарските пустини“, може да създаде пречки пред активното и приобщаващо участие в демократичния живот.
5. ПОДЧЕРТАВА, че чуждестранното манипулиране на информация и вмешателство имат за цел да разделят обществото, да отслабят доверието в демократичните институции, да възпрепятстват информирания демократичен дебат и да обезкуражат участието на гражданите в демократичния живот чрез нарушаване на информационната среда, манипулиране на съдържание, засилване на разделението и подкопаване на обхвата и откриваемостта на надеждна информация и независими медии. ПОДЧЕРТАВА, че мерките за справяне с чуждестранното манипулиране на информация и вмешателство следва да бъдат пропорционални, като същевременно се защитават свободата на изразяване, свободата на медиите и демократичният дебат.

6. ОТБЕЛЯВА, че злонамереното използване на изкуствен интелект, включително генеративен ИИ и убедителни фалшификати, се използва за разпространение на дезинформация в опити за насочване към лица в уязвимо положение и улеснява създаването, таргетирането и усилването на подвеждащо съдържание, което допълнително подкопава доверието в демократичните процеси. ПРИПОМНЯ особената необходимост да се гарантира прозрачността и отчетността на цифровите платформи, включително много големите онлайн платформи (МГОП) и много големите онлайн търсачки (МГОТ), прозрачността на политическата реклама и справянето с генерирано или манипулирано от ИИ съдържание, като същевременно се защитават основните права.
7. ПРИЗНАВА, че наред с по-широките усилия за подкрепа на гражданското участие е необходим и превантивен подход за противодействие на чуждестранното манипулиране на информация и вмешателство чрез осведоменост, подготвеност, ранно откриване, подкрепа за независими научни изследвания и проверка на фактите и насърчаване на общи методологии и добри практики, за да се гарантира, че тези усилия за гражданско участие са по-видими и ефективни.
8. ПРИЗНАВА, че за нашите демокрации е от първостепенно значение да се гарантира пълното прилагане на Хартата на основните права и пълното зачитане на основните права; ПРИПОМНЯ, че свободата на изразяване на мнение и свободата на информация и свободата на събранията и сдруженията са жизненоважни предпоставки за участието на гражданите в демократичните процеси; и ПОТВЪРЖДАВА ОТНОВО, че върховенството на закона е от основно значение за защитата на тези основни права и свободи.
9. ПОДЧЕРТАВА значението на свободните, разнообразни и независими медии като основни стълбове на демократичната устойчивост, които дават възможност на гражданите да имат достъп до надеждна информация, да търсят отговорност от институциите и да правят информиран избор. ПОДЧЕРТАВА в този контекст значението на медийната, цифровата и информационната грамотност за критичната оценка на информацията, за идентифициране на манипулативните техники и за информирани преценки относно надеждността на източниците.

Предизвикателствата на дистанцирането от демократичния процес

10. ПРИПОМНЯ, че организацията на изборите и избирателните системи е от компетентността на държавите членки; ОТБЕЛЯВА, че избирателната активност на изборите за Европейски парламент от около петдесет процента може да бъде подобрена за всички граждани.
11. ПОДЧЕРТАВА, че гласуването на избори и референдуми е основен начин, чрез който гражданите упражняват своя демократичен глас, допълнен от значими възможности за участие и влияние върху демократичния процес на вземане на решения между изборите.
12. ПОДЧЕРТАВА, че доверието на гражданите в публичните институции е от съществено значение за изграждането на устойчиви демокрации; ПОДЧЕРТАВА, че това доверие се засилва, когато органите действат прозрачно и отговорно и се основават на доказателства и когато на гражданите се предоставя ясна обратна информация за това как тяхното участие е било взето предвид при вземането на решения.
13. ИЗРАЗЯВА ЗАГРИЖЕНОСТ, че лицата в уязвимо и маргинализирано положение може да се сблъскат с непропорционални рискове от политическа неангажираност и липса на доверие в процеса на вземане на публични решения; и ОТЧИТА, че чувството за намалено политическо представителство е широко обществено предизвикателство.
14. ПОДЧЕРТАВА необходимостта от инициативи за укрепване на демократичната устойчивост и премахване на структурните пречки пред демократичното участие и гражданската ангажираност, които могат да засегнат по-специално определени групи. ПРИЗНАВА, че приобщаващото, разнообразно и съдържателно участие в културния и общностния живот може да допринесе за социалното сближаване и демократичната устойчивост.
15. ПОДЧЕРТАВА необходимостта от преодоляване на специфичните пречки пред гражданската ангажираност, включително пречките, с които се сблъскват лицата, преждевременно напускащи системата на образование и обучение, и незаетите с работа, учене или обучение лица (NEET), както и лицата с увреждания; ПОДЧЕРТАВА, че е важно да се противодейства на злоупотребите, тормоза и заплахите, насочени към лицата, които участват активно в обществения живот. ОТНОВО ЗАЯВЯВА, че тези усилия трябва да зачитат изцяло основните права и не трябва да възпрепятстват легитимните критики, политическия дебат или демократичния контрол. ПРИВЕТСТВА обявяването от Комисията на препоръка и ръководство за добри практики в подкрепа на държавите членки за по-добро гарантиране на безопасността на политическите кандидати и избраните представители.

16. ПРИЗНАВА, че участието на жените и мъжете е абсолютно необходимо за приобщаващото демократично участие и че жените продължават да бъдат недостатъчно представени на политически ръководни длъжности и да се сблъскват с пречки пред пълноценното си, равноправно и ефективно участие в политическия и обществен живот; ПРИЗНАВА, че насърчаването на равенството между половете е от съществено значение за гарантиране на справедливи, ефективни и демократични процеси на вземане на решения, както и за укрепване на устойчивостта на обществото и общностите.

Европейското измерение на приобщаващото участие

17. ОТЧИТА, че държавите членки имат потенциала да се възползват от по-координирани действия на равнище ЕС, за да се насърчи подновяването на политическия ангажимент при пълно зачитане на компетентностите, отговорностите и прерогативите на държавите членки. ПРИВЕТСТВА инициативите за сътрудничество, например Виенския форум за основните права и демокрацията.
18. ОТБЕЛЯЗВА, че процесите на съвещателна демокрация, освен че обогатяват процеса на вземане на публични решения, могат повторно да ангажират гражданите, когато са допълващи изборите, проектирани са и са изпълнени правилно, и когато се основават на прозрачна методология и действително представителна извадка от граждани. ПРИЗНАВА, че участниците в граждански асамблеи, основани на участието работни групи, бюджетиране и културни и общностни диалози, редовно отчитат повишено познание за политиката, засилено усещане за овластяване и по-голяма склонност за участие в демократичните процеси. ОТБЕЛЯЗВА ОЩЕ, че опитът в няколко държави членки показва ползата от редовното провеждане на такива мероприятия на национално, регионално и местно равнище, както и потенциала на услугите за електронна демокрация в подкрепа на тези инструменти¹¹. НАСЪРЧАВА държавите членки да обмислят подобни инициативи.
19. ПРИВЕТСТВА усилията за подкрепа на участието на държавите кандидатки и потенциални кандидатки в европейски инициативи, насърчаващи приобщаващото демократично участие и устойчивостта на обществото и общностите, включително асоциирането към Европейския център за демократична устойчивост.

¹¹ Съвместна декларация на Европейския парламент, Съвета и Европейската комисия относно Конференцията за бъдещето на Европа „Ангажиране с гражданите за демокрация — изграждане на по-устойчива Европа“ 2021/C 91 I/01

Рамка за приобщаващо демократично участие

20. ОТНОВО ЗАЯВЯВА, че образованието за демократично гражданство допринася за дългосрочната устойчивост на Европа, особено по време на кризи; ПОДЧЕРТАВА неговото значение за активното засилване на критичното мислене и насърчаването на демократичните ценности и правата на човека на всички равнища на образование и във всички видове учене. ПОДЧЕРТАВА също така значението на визуалната, цифровата и медийната грамотност и предоставянето на възможност на гражданите от всички възрасти, особено на младите хора, да разберат функционирането и въздействието на цифровите технологии, включително алгоритмите и ИИ.
21. ПОДЧЕРТАВА, че е важно да се насърчава създаването на благоприятна среда за гражданското общество и прозрачно гражданско пространство и да се поощрява откритият, редовен и прозрачен диалог с гражданите и организациите на гражданското общество; ПОДЧЕРТАВА, че участниците от гражданското общество трябва да могат да работят свободно, безопасно и независимо, без неправомерна намеса.
22. ИЗТЪКВА, че съдържателните, приобщаващи и прозрачни обществени консултации и участието на гражданите в изготвянето на публичните политики могат да обогатят процеса на вземане на решения.
23. ПРИПОМНЯ, че укрепването на приобщаващото демократично участие изисква подход, обхващащ всички равнища на управление, с участието на органите на всички равнища, както и приобщаващ ангажимент на цялото общество с всички съответни заинтересовани страни от гражданското общество.
24. ПРИЗНАВА важната роля на местните и регионалните власти за доближаването на демократичните процеси до гражданите; и ПРИВЕТСТВА техния принос на европейско институционално равнище, по-специално чрез Комитета на регионите, в съответствие с Договорите и принципа на субсидиарност; ПРИЗНАВА, че растежът и просперитетът на Европейския съюз като цяло могат да допринесат за участието на европейските граждани в демократичните процеси и по този начин за демократичната устойчивост. ПОДЧЕРТАВА в този контекст основната роля на сближаването и общите политики на равнището на Съюза, насочени към укрепване на връзката между общностите и обществото.

25. ПОДЧЕРТАВА значението на достъпа до независими и плуралистични новинарски медии, включително регионални и местни медии; ПРИПОМНЯ значението на прозрачната и публично отчетна финансова подкрепа на всички равнища за отразяването на новини пред недостатъчно обслужвана аудитория и отразяването на събития от обществен интерес, включително по местни въпроси, при пълно зачитане на редакционната независимост; ПРИПОМНЯ, че е необходимо да се гарантира прозрачност на собствеността върху медиите и да се защити журналистиката от обществен интерес в съответствие с Европейския акт за свободата на медиите; и ИЗТЪКВА, че е важно да се насърчава достъпът до надеждна информация, особено в цифровата среда, за всички в целия Съюз, например чрез всяко предстоящо преразглеждане на Директивата за аудиовизуалните медийни услуги и устойчиви източници на финансиране.
26. НАСЪРЧАВА Комисията и държавите членки да стимулират свободна и плуралистична медийна среда, като по този начин се гарантира достъпът до надеждна информация и демократичен диалог, и да осигурят финансиране от ЕС в подкрепа на съответните медийни инициативи, без да се засягат текущите преговори по МФР.
27. НАСЪРЧАВА държавите членки да увеличат усилията си за насърчаване на безопасни, приобщаващи и благоприятстващи условия за демократична ангажираност за всички, да преодолеят пречките и да насърчават равенството между половете и пълноценното, равноправно и съдържателно участие и лидерство на жените в политическия и обществения живот.
28. НАСЪРЧАВА обмена на информация и добри практики между държавите членки чрез мрежата от национални органи относно участието на гражданите, подсилена от Комисията през 2026 г., която би могла да подпомага държавите членки на доброволна основа при обмена и разработването на общи инструменти, методологии и рамки за изграждане на капацитет с цел повишаване на устойчивостта на обществото и общностите. НАСЪРЧАВА държавите членки да поощряват активното гражданство и социалното сближаване чрез подкрепа за доброволни общностни инициативи, гражданско образование и програми за медийна грамотност, както и чрез насърчаване на сътрудничеството със съответните местни заинтересовани страни, образователни и културни институции, институции в областта на културното наследство и организации на гражданското общество.

29. ПРИКАНВА Комисията да подпомогне държавите членки да предприемат допълнителни доброволни действия за ангажиране на младите хора, особено на незаетите с работа, учене или обучение, като се използват добрите практики от всички държави членки.
30. ПРИЗОВАВА Комисията да насърчава пълноценното използване на съществуващите инструменти на ЕС за финансиране в подкрепа, включително чрез техническа подкрепа, на инициативи за демокрация на участието, предназначени да улеснят приобщаването на всички граждани, включително на тези, които са изправени пред социално-икономически пречки, в съответствие с техните съответни правила и в рамките на наличните финансови ресурси.
31. ПРИКАНВА Комисията, без да се засягат текущите преговори по бъдещите финансови рамки и резултатите от тях, да интегрира механизмите за демокрация на участието с програми за цифрова, медийна грамотност и грамотност в областта на ИИ, като се съсредоточи, наред с другото, върху използването и злоупотребата с изкуствен интелект (ИИ), и да насърчава образованието за демократично гражданство, като откроява добрите практики в кампаниите за повишаване на обществената осведоменост и междусекторните партньорства.

Засилване на подкрепата за участието на гражданското общество

32. ПРИЗНАВА, че независимото, многообразно и устойчиво гражданско общество, наред с ръководените от гражданите инициативи, допринася за демократичните принципи на взаимозависимост и взаимоограничаване и демократичната устойчивост, например като допринася за усилията за отчетност. ИЗТЪКВА ползата от засилването на реалното участие на гражданското общество в изготвянето на политиките.
33. ОТБЕЛЯЗВА, че е необходимо подходящо и устойчиво финансиране за гражданското общество; и НАСТОЙЧИВО ПРИКАНВА да продължат усилията за рационализиране и опростяване на административните процедури, за да се подобри достъпността на съответните потоци на финансиране от ЕС за отговарящите на условията организации. СЧИТА, че е важно да се гарантира, че информацията относно възможностите за финансиране и консултативните инициативи достига до организациите, действащи на местно и регионално равнище, при надлежно зачитане на принципа на субсидиарност.

34. ПРИКАНВА Комисията, в тясно сътрудничество с държавите членки, да разработи механизми за финансиране, които насърчават трайната ангажираност и застъпничество, в рамките на съществуващите съответни програми и без да се предопределят текущите преговори по бъдещата многогодишна финансова рамка. ПОДЧЕРТАВА, че може да се постави по-голям акцент върху мерките за изграждане на капацитет, включително техническа помощ, обучение и консултантска подкрепа, за да се укрепи способността на организациите на гражданското общество да имат достъп до възможности за финансиране и да ги управляват.

Последващи действия във връзка с приемането на европейския щит за демокрацията

35. ПРИВЕТСТВА направеното от Комисията обявление — в нейното съобщение относно европейски щит за демокрацията, за укрепване на мрежата от национални органи относно участието на гражданите, европейски граждански панел за демократичната устойчивост, център за граждански технологии и диалози по политиките с младежта, например диалога на ЕС по въпросите на младежта.
36. ПРИКАНВА Комисията и държавите членки да вземат предвид факта, че елементите, повдигнати в настоящите заключения, са отразени в работата на Европейския център за демократична устойчивост, като допълват, а не дублират работата на Мрежата на националните органи относно участието на гражданите; Във връзка с това ОТБЕЛЯЗВА стойността на доброволния обмен на добри практики и експертен опит с всички съответни заинтересовани страни, при пълно зачитане на компетентностите на държавите членки и принципа на субсидиарност.
37. НАСЪРЧАВА държавите членки да представят на Европейския център за демократична устойчивост предложения за проекти относно приобщаващото демократично участие и ангажираността на всички граждани, като се основават на националния опит със структурирани процеси на участие, при пълно зачитане на националните компетентности и институционални структури.
38. ПРИВЕТСТВА създаването на годишния министерски форум на високо равнище относно европейския щит за демокрацията като ценна платформа за преглед на съответните действия и улесняване на обмена на добри практики, включително относно ангажираността на гражданите.

39. ПОДЧЕРТАВА, че европейският щит за демокрацията ще бъде успешен само ако защитава нашите общи ценности и утвърждава нашите основни права. ПОДЧЕРТАВА значението на укрепването на демокрацията отвъд вече ангажираните граждани; и ПОДЧЕРТАВА, че гражданите, чиито гласове намират отражение в процеса на вземане на решения, са по-активни участници в защитата на нашите споделени ценности и укрепването на демокрацията.
40. ПРИКАНВА Комисията да вземе предвид тези заключения при прилагането и по-нататъшното развитие на европейския щит за демокрацията.
41. ПОЕМА АНГАЖИМЕНТ редовно да преразглежда въпроса за приобщаващото демократично участие и устойчивостта на обществото и общностите.
-